

№ 114/1042/516/1199/936/1681/51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>.

3. Лист Міністерства юстиції України від 26.12.2008 р. № 758-0-2-08-19 «Щодо практики застосування норм права у випадку колізії». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0758323-08#Text>.

4. Антонюк Н. «Висновки ВС щодо відкриття матеріалів НС(Р)Д у порядку ст. 290 КПК». *Закон і бізнес*. 21.03–03.04.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/141951praktika_vs_schodo_vidkrittya_materialiv_nsr_d_v_poryadku_st2.html.

5. Погорецький М.А., Сухачова І.О. «Застосування негласних слідчих (розшукових) дій при розслідування корупційних злочинів: окремі проблемні питання». *Науковий вісник Національної академії СБ України*. 2020. № 78. С. 128–135.

Романов Максим Юрійович,

старший слідчий в особливо важливих справах Головного слідчого управління Національної поліції України, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ДІЗНАВАЧА ТА ПРОКУРОРА В ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина в досудовому розслідуванні кримінальних проступків є одним із найбільш пріоритетних питань не лише кримінального процесу, а й адміністративного права. Від належної організації взаємодії суб'єкта досудового розслідування (у даному випадку дізнавача) залежить рівень забезпеченості правами і свободами осіб у кримінальному процесі загалом.

Тому, нами аргументується необхідність наукових розвідок у напрямі організаційно-правових засад взаємодії дізнавача та прокурора в досудовому розслідуванні, оскільки безперешкодне та ефективне комюніке дозволить ефективно здійснювати захист прав і свобод людини і громадянина, чії права були порушені, а також досягати інших, визначених чинним законодавством України завдань кримінального процесу.

Поняття взаємодії, вченими тлумачиться по різному, тому для більш ефективного використання наукової термінології пропонується узагальнити існуючі наукові підходи до її тлумачення з метою подальшого її застосування в дослідженні.

Так, об'єктивну необхідність взаємодії, що зумовлюється водночас спільністю завдань, що стоять перед різними відомствами, органами та підрозділами, уповноваженими прогидіяти злочинності, та відмінностями в їхньому функціональному та структурному стані, неодноразово досліджували авторитетні вітчизняні вчені [1, с. 27].

Наприклад, Г. Бондар стверджує, що взаємодія існує там, де наявний спільний інтерес, а тому під час розслідування злочинів взаємодія існує між правоохоронними органами, оскільки вони мають одну мету – розкриття та розслідування злочинів [2, с. 46-48], а В. Ковальов наголошує на тому, що взаємодія проявляється насамперед у консолідації сил і засобів взаємодіючих суб'єктів для досягнення єдиної мети [3, с. 24].

Таким чином, взаємодією дізнавача з прокурором у досудовому розслідуванні кримінальних проступків, перш за все є комплекс передбачених законодавством України спільних дій обох суб'єктів, що спрямовані на досягнення завдань та цілей досудового розслідування, що в свою чергу, встановлені Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України).

Водночас, для встановлення предмета взаємодії, вбачається необхідним визначити спільність виконуваних обов'язків і повноважень, тобто те коло завдань, під час виконання яких, власне й відбувається взаємодія між дізнавачем і прокурором.

Так, відповідно до Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України, основною функцією є організація взаємодії підрозділів дізнання з іншими підрозділами Національної поліції, слідчими та детективами інших правоохоронних органів, суб'єктами, що здійснюють судово-експертну діяльність, підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням [4], що здійснюється безпосередньо дізнавачем у досудовому розслідуванні, шляхом складання процесуальних документів, що потребують погодження із певним суб'єктом чи спрямовані на доручення проведення певних дій, або мають на меті отримання дозволу на проведення певних процесуальних дій.

Водночас, функції прокурора в досудовому розслідуванні кримінальних проступків визначаються рядом нормативно-правових актів різного рівня юридичної сили. Насамперед, статтею 131¹ Конституції України, встановлюється, що в Україні діє прокуратура, яка здійснює підтримання публічного обвинувачення в суді, організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку, представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [5].

Водночас, Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII «Про прокуратуру» встановлено правові засади організації і діяльності прокуратури України, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України.

Стаття 25 (Нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство) відповідного Закону України регламентує, що прокурор здійснює нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінальним процесуальним кодексом України. Письмові вказівки прокурора органам, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, надані в межах повноважень, є обов'язковими для цих органів і підлягають негайному виконанню [6].

Також, відповідно до частини другої статті 36 (Прокурор) КПК України прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, зокрема уповноважений: мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування; доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування та інші.

Отже, проаналізувавши підходи до тлумачення змісту дізнання як форми досудового розслідування кримінальних проступків, а також правового статусу прокурора у відповідному процесі, на нашу думку ефективізація взаємодії зазначених суб'єктів в досудовому розслідуванні, перш за все, має бути реалізована за допомогою видання організаційно-розпорядчих актів адміністративного характеру, що спрямовані на ліквідацію дублюючих функцій прокурора та дізнавача, створення ефективного цифрового середовища обміну інформацією в досудовому розслідуванні, а також утворення програм спільних заходів, що орієнтовані на організацію належного комюніке (середовища діалогу) для подолання ймовірних проблемних питань організаційного змісту.

Список використаних джерел

1. Кобзар О. Ф. Взаємодія як вид соціальної діяльності в боротьбі зі злочинністю / О. Ф. Кобзар // Південноукраїнський правничий часопис. 2011. № 3. С. 25–27.

2. Бондар Г.Ю. Правове забезпечення взаємодії слідчих правоохоронних відомств у кримінальному судочинстві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Бондар Ганна Юріївна. – Х., 2004. – 230 с.

3. Ковальов В.В. Взаємодія слідчого з працівниками експертної служби МВС України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Ковальов Василь Володимирович. – К., 2007. – 228 с.

4. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20 травня 2020 року № 405, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03 червня 2020 року за № 491/34774).

5. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради, 2015, № 2-3, ст. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

Рубленко Альона Анатоліївна,
судовий експерт сектору дактилоскопічних
досліджень відділу криміналістичних видів
досліджень Луганського НДЕКЦ
МВС України

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ДЖЕРЕЛ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Відповідно до статті 2 чинного кримінального процесуального кодексу України завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Задля досягнення мети та завдань кримінального судочинства, слідчому або іншому суб'єкту, що здійснює кримінальне провадження на стадії досудового розслідування необхідним є наявність фактичних даних, отриманих у передбаченому кримінальним процесуальним законодавством порядку, на підставі яких, слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню, тобто безпосередньо сама наявність доказів (ст. 84 КПК) [1]. Законом передбачений вичерпний перелік джерел доказів, до яких належить висновок експерта – докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

Сама експертиза являє собою розгляд, дослідження експертом-фахівцем у певній категорії знань, питань, що потребують спеціальних знань, якими не володіє слідчий. У найбільш загальному вигляді експертиза - це спосіб аналізу причинно-наслідкових зв'язків не тільки стосовно того, що вже відбулося, але й того, що очікується, має або може відбутися; це спосіб пізнання певної реальності у тих випадках, коли ця реальність не піддається прямому вимірюванню, обрахуванню і взагалі якому завгодно «об'єктивному дослідженню». При